

RITUAALID JA KOMBED

KEHA JA KULTUUR

UUS VAIMSUS

PÄRIMUS JA MEEDIA

ELUSTIILID JA IDENTITEEDID

KOGUKONNAD JA PIIRID

AINELISE KULTUURI VÄÄRTUS JA VAIMSUS

VAIM JA VÕIM

MUUTUVAD KONTEKSTID
PÄRIMUS JA TÄNAPÄEV

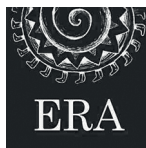
Noorte kultuuriteadlaste konverents
NOORTE HÄÄLED

Conference of Young Researchers of Culture
YOUNG VOICES

23.–24. aprillil 2018
Eesti Kirjandusmuuseumis ja Eesti Rahva Muuseumis

EESTI KIRJANDUSMUUSEUM
ESTONIAN LITERARY MUSEUM

European Union
European Regional
Development Fund

Investing
in your future

Eesti Rahva Muuseum
Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv

NOORTE HÄÄLED YOUNG VOICES

Noorte kultuuriteadlaste konverents
Conference of Young Researches of Culture

Tartus 23.–24. aprillil 2018
Tartu, April 23–24, 2018

Ettekannete kokkuvõtted
Abstracts

EESTI KIRJANDUSMUUSEUM
ESTONIAN LITERARY MUSEUM

Tartu 2018

Koostajad / Compilers: Liisi Jääts, Helen Kõmmus, Marleen Metslaid,
Lona Päll

Toimetused / Editors: Helen Kõmmus, Marleen Metslaid, Lona Päll,
Daniel Edward Allen, Ivi Tammaru

Küljendus / Layout: Ivi Tammaru

Kaane kujundus / Cover design: Jane Liiv

Autoriõigused: autorid, Eesti Rahva Muuseum, Eesti Kirjandusmuuseum

Copyright: authors, Estonian National Museum, Estonian Literary Museum

ISBN 978-9949-548-58-3

Konverentsi kava / Programme

Esmaspäev / Monday, 23.04.2018

Eesti Kirjandusmuuseum / Estonian Literary Museum
Vanemuise 42, Tartu

9.45 Konverentsi avamine / Opening of the Conference

1. korruse suur saal / Main hall on 1st floor

10.00–11.00 Plenaarettekanne / Keynote lecture

Prof María Inés Palleiro. Argentinean Urban Legends

11.00–11.30 Kohvipaus / Coffee break

11.30–13.00 RITUAALID JA KOMBED / RITUALS AND PRACTICES

1. korruse suur saal / Main hall on 1st floor

Michele Tita. Turks' Parade in Potenza (Italy): a Ritual Re-definition of
Identitarian Citizenship

Xuan Wang. How do 'Stupid Games' Matter? Comparative Studies
of Chinese Wedding Games with Sexual Innuendo and Western
Equivalences

Valentina Punzi. From Text to Performance: Legitimation of Authority
and Perception of Efficacy in Tibetan Rituals

13.00–13.30 Kohvipaus / Coffee break

**13.30–15.00 ELUSTIILID JA IDENTITEEDID / LIFESTYLES AND
IDENTITIES**

1. korruse suur saal / Main hall on 1st floor

Yoab Noray Amador Correa. Children's National Identity Formation
through Civic Ceremonies

Nadzeya Charapan. "Hello, strange novel past!": Children's Perceptions
of Ethnographic Open-air Museums (a Comparative Analysis of Belarussian
and Swedish Cases)

Kadriann Kibus. Making it with the River: Environmental Sensibility and
Lifestyle Sustainability of Nepali River Guides

15.00–16.00 Lõuna / Lunch

16.00–17.30

MUUTUVAD KONTEKSTID / CHANGING CONTEXTS

1. korruse suur saal / Main hall on 1st floor

Savannah Rivka Powell. Contexts and Perspectives on Indigenous Methodologies

Imar Koutchoukali. The Study of Arabic in Estonia: History, Challenges and Opportunities

Steven Vihalem. ramadan.man – Autoethnographic Writings of Embodied Religious Experiences

PÄRIMUS JA TÄNAPÄEV / HERITAGE AND CONTEMPORARITY

4. korruse väike saal / Small hall on 4th floor

Anastasiya Fiadotava. Canned Jokes in Young Belarusian Families: Cultural Heritage in Need of Safeguarding?

Digne Üdre. The Mythological School of Latvian Ornament

Mikhail Fiadotau. Incompatibility, Perishability, and Obscurity: Issues in the Preservation of Non-mainstream Videogames

17.30–17.45 Paus saali kogunemiseks / Break for gathering to the Main hall on 1st floor

17.45 Raamatuesitlus / Book presentation

1. korruse suur saal / Main hall on 1st floor

Risto Järv. “Deep in the Forest. One Hundred Estonian Fairy Tales About the Forest and its People”

18.00 Filmiõhtu / Film evening

Reeli Reinaus. Dokumentaalfilm „Kirjutades elu“ / Documentary “Writing a Life”

Sotsiaalne melu / Social interaction. Kohv ja tort / Coffee and cake

Teisipäev / Tuesday, 24.04.2018

Eesti Rahva Muuseum / Estonian National Museum
Muuseumi tee 2, Tartu

10.00 Konverentsipäeva avamine, tervitussõnad / Opening the day, welcoming words

Aliise Moora auditoorium / Aliise Moora auditorium

10.15–11.45

AINELISE KULTUURI VÄÄRTUS JA VAIMSUS / VALUES AND SPIRITUALITY OF MATERIAL CULTURE

Aliise Moora auditoorium / Aliise Moora auditorium

Rasmus Kask. Mis on „(maa)ehituspärandi“ väärtus?

Kadri Kallast. Ehituspärandi väärtuste kaardistamine: Tartu üldplaneering 2030+

Madli Sepper. Kirikutekstiilide vanus, seisukord ja tehnoloogiad Lääne-Eesti ja Tallinna õigeusu kirikute näitel

KOGUKONNAD JA PIIRID / COMMUNITIES AND BORDERS

Helmi Kurriku auditoorium / Helmi Kurrik auditorium

Dolores Mäekivi. Teadustööd mõjutavad inimlikud tegurid Tartu Ülikooli füüsikute töörühma näitel

Tõnn Adermann. Metsiku vabamõtlemise kants Kanadas: Kotkajärve Metsa-ülikool kui (välis)eestluse kese

Merlin Tiit. Tööelu ja sotsiaalsed suhted Eesti NSV-s: fenomenoloogiline uurimus Viru hotelli töötajate näitel

11.45–12.15 Kohvipaus / Coffee break

12.15–13.15

KEHA JA KULTUUR / BODY AND CULTURE

Aliise Moora auditoorium / Aliise Moora auditorium

Britta Kaukver. Noore tantsutee algus ja tantsuhoiaku kujunemine eesti rahvatantsu näitel

Lisanna Tälli. Nelja rahvatantsuõpetaja treeningusüsteemid

VAIM JA VÕIM / SPIRIT AND POWER

Helmi Kurriku auditoorium / Helmi Kurrik auditorium

Kristjan Oad. „Aga mis mina sellest ristiusust saan?“

Triin Käpp. Kristlikud koolid 21. sajandi Eestis

13.15–14.15 Lõuna / Lunch

14.15–15.45

UUS VAIMSUS / NEW SPIRITUALITY

Aliise Moora auditoorium / Aliise Moora auditorium

Juhani Juurik. Vaimsus India klassikalises muusikas: metodoloogilised ja teoreetilised väljakutsed muusika antropoloogiliseks uurimiseks

Kätlin Luht. Tuletantsu kulgev kunst

Tenno Teidearu. Poolvääriskivide kandmise praktika tähendusloome materiaalse kultuuri uurimise perspektiivist

PÄRIMUS JA MEEDIA / HERITAGE AND MEDIA

Helmi Kurriku auditoorium / Helmi Kurrik auditorium

Airika Harrik. Keelenaljade liigitusvõimalusi Facebooki grupi KalambuuR näitel

Rahel Laura Vesik. Hachikō transmeedias

Jaan Sudak. Kogu Me Lugu – eluloolise ainese kogumismetoodika suulise ajaloo portaali jaoks

15.45–16.15 Kohvipaus / Coffee break

16.15 Uute kogumisteemade tutvustamine / Introduction of new heritage collection projects

Helmi Kurriku auditoorium / Helmi Kurrik auditorium

Eesti Rahva Muuseum: kogumisteemade tutvustamine

Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv: Püüa vanaema lugu purki!

16.45 Konverentsi lõpetamine / Closing remarks of the Conference

María Inés Palleiro is researcher in folk narrative at the Institute of Anthropology, Buenos Aires University; Professor of Methodology of Folk Research, National Institute of Folk Arts, Buenos Aires, Argentina; and Vice President of the International Society for Folk Narrative Research. She has authored almost 200 articles on Argentinean folk narrative and several books, including *It Has Been a Real Case* (2004).

María Inés Palleiro will give a keynote lecture about Argentinean urban legends on the first day of the conference.

Turks' Parade in Potenza (Italy): A Ritual Re-definition of Identitarian Citizenship

Michele Tita

University of Tartu, Department of Estonian and Comparative Folkloristics,
master's student

michele.tita94@gmail.com

Each year, on the 29th of May, the ritual *Turks' Parade* (in Italian, *Sfilata dei Turchi*) occurs in Potenza (Italy), catching the attention of almost all the citizens who come into the town centre to watch this performance. People in the parade walk along the streets of the town, dressed in old costumes evoking a legend tied to this celebration: it is said that, in the 12th century, bishop Gerardo La Porta (who later become the patron saint of the town) came to Potenza to save it from invasions by Saracens (called also Turks) with the help of divine intervention. Actually, there are still doubts as to the historical origin of the parade (some sources refer to a more recent one in 17th century), but, after several transformations over the centuries, the celebration has today become the most important for the whole citizenship of the town and a fundamental part of its common heritage.

The aim of this presentation is not only to give a brief historical overview of the parade, but also to analyse its structure, main figures and meaning in a both emic and etic perspectives in order to convey a specific interpretation of this cultural phenomenon. Indeed, the *Turks' Parade* can be considered a means to re-define the identity of the citizenship of Potenza, placing it in a ritual scheme of crisis and solution with the symbolic intervention of the patron saint. Finally, considerations of the possible role of the parade today will be given.

References

- Brienza, Mario 1955. Un riflesso della battaglia di Vienna del 1683 nella "Processione dei Turchi" di Potenza. – *Archivio Storico per la Calabria e la Basilicata*. Reggio Calabria.
- Racioppi, Giacomo 1889. *Storia dei popoli della Lucania e della Basilicata*. Turin: Loescher.
- Turner, Victor 1986. *The Anthropology of Performance*. Cambridge: PAJ Publications.
- Van Gennep, Arnold 1909. *Les rites de passage*. Paris: Nourry.

How Do ‘Stupid Games’ Matter? Comparative Studies of Chinese Wedding Games with Sexual Innuendo, and Western Equivalences

Xuan Wang

Memorial University of Newfoundland, Department of Folklore, doctoral student

University of Tartu, Department of Estonian and Comparative Folkloristics, visiting PhD student

xw4661@mun.ca

The tradition of Chinese wedding games with sexual connotation can be traced back to the Han Dynasty around AD 202. For instance, pranksters might put seeds on the groom’s nipples and let the bride eat them; or, drip wine into the bride’s belly button and ask the groom to suck it. In this research, I use functionalism as the main approach to analyse why people need play and humour. I will position four positive functions of Chinese ‘stupid wedding games’ to object to negative portrayals from the Chinese government and mass media, whose intention is to prohibit wedding pranks by controlling public opinion. By emphasising who has the right to decide the fate of a tradition – people with power (governors, mass media and intellectuals) or folks – I will re-establish folklore’s function of complimenting etiquettes. Comparisons with North American and European equivalents such as Shiverree, bachelor/rette parties, groom’s dances and mock weddings will also be drawn. For example, the Estonian *Valepruudi ja valepeigmehe laulatamine Võhmas* tradition (Reet Hiimäe 2016) will be added to the comparative scope by relating it to mock weddings and Chinese wedding pranks through elements such as cross-dressing and parody. Evolution and adaptation make the context of wedding pranks more complicated. What happens when modernisation, globalisation and consumerism co-function in people’s lives today? Do people borrow games online from Youtube or Facebook? How do ‘stupid wedding games’ spread, adapt and mutate into new versions in different cultural backgrounds? How do people construct masculinity and femininity through the space of wedding games?

From Text to Performance: Legitimation of Authority and Perception of Efficacy in Tibetan Rituals

Valentina Punzi

University of Tartu, Department of Estonian and Comparative Folkloristics
Valentina.punzi@gmail.com

Tibetan tradition bearers and ritual experts often master heterogeneous corpora, which play an essential role in the establishment and maintenance of their religious authority.

Since the early days of the discipline, Tibetologists have focused their attention almost exclusively on the philological study of this textual material. The individual performative dimensions of ritual enactment have largely been neglected, as if rituals were naught but the immutable reiteration of codified words and actions, unaltered by social, political, and economic change.

In this paper, I propose to discuss the perceived efficacy of rituals and the construction of the authority of ritual experts in the contemporary Tibetan milieu through the practice of a *ngakpa* (ritual expert) from the Bon tradition in the Rtse khog area (Qinghai, PRC).

As will become apparent, the acknowledgement of expertise for the legitimate exercise of ritual practice is not secured by the competent management of texts but encompasses multiple abilities of adequately performing both social mediation and ritual action.

By focusing on the preparation of ritual items and the oral teachings delivered to his Chinese disciples, I shall outline the different layers of communication between the parts. This case study will shed light on the creative negotiation between national policies and ethnic tensions taking place within the frame of the traditional teacher–disciple relationship.

Children's National Identity Formation Through Civic Ceremonies

Yoab Noray Amador Correa

University of Tartu, Department of Semiotics, master's student

yac_55@hotmail.com

Nationalist ceremonies serve as a way to allow mass gatherings, as reminisces of the discourse of a specific ideal of collectivity, and as a device whereby individuals can display expected behaviours and appreciations of certain symbols. In Mexican basic education schools, nationalist ceremonies, better known as civic ceremonies, are compulsory by federal law. These are held every Monday, before official holidays, and at the beginning and end of the school year. The goal as written in federal education law is clear: “to strengthen the awareness of nationality and sovereignty, the appreciation of history, the patriotic symbols and national institutions...”

During the last three decades, the study of civic ceremonies in schools has gained importance for anthropology, sociology and pedagogics. Researchers have focused on the national discourse of the ceremonies, and their cohesive characteristics and educational worth, for example through the relation of these ceremonies to the teaching of history. Although data has been obtained through interviews, surveys, ethnography and analysis of what children produce, their view is emphasised in institutional data from the adult point of view, while childhood and the child's perspective have been secondary in such studies.

To what extent do civic ceremonies strengthen national awareness and influence children's social identity formation? How do children experience and understand civic ceremonies? What is the role of school as mediator in this regard? I try to approach these questions in this work, describing a methodology applied to elementary and secondary schools over the period of one month. The work encompasses observation of regular civic ceremonies and independence day celebrations, interviews with children, teachers and a group discussion with children.

“Hello, strange novel past”: Children’s Perceptions of Ethnographic Open-air Museums (A Comparative Analysis of the Belarusian and Swedish Cases)

Nadzeya Charapan

Vilnius University, Faculty of Communication and Information, doctoral student

University of Tartu, visiting PhD student

nadya.cherepan@gmail.com

Ethnographic open-air museums collect, interpret and present monuments of vernacular architecture and folk lifestyle to create the atmospheres of the past. The milieu of interpretative media and education programs, as well as the physical setting of the site (combination of cultural heritage and landscape), offer visitors a unique augmented experience in which they can travel in time and explore ethnographic diversity in unity. Education programs are the important part of these museums’ agendas linking the school curriculum and museum spaces. The research is focused on children’s perceptions of ethnographic open-air museums as the result of guided tours and activities at museums in Belarus and Sweden. The study will be grounded on input–output theory and will explore the outcomes of education programs in ethnographic open-air museums. The conclusions will be based on the results of participatory observation carried out in spring 2017 at Skansen (Stockholm, Sweden) and at the Belarusian State Museum of Vernacular Architecture and Lifestyle (Aziartso, Belarus), and on visual analysis of children’s drawings relating to their museum visits and experiences. The study could be of interest to guides, curators and museum specialists working with children.

Making it with the River: Environmental Sensibility and Lifestyle Sustainability of Nepali River Guides

Kadriann Kibus

Tallinn University, School of Humanities, master's student

kadriannk@gmail.com

Despite Nepal being one of the prime locations for white-water rafting and kayaking the river tourism industry is still facing some serious issues. The rivers of Nepal are being affected by solid and liquid pollution, sand and gravel mining, hydropower developments, and global climate change. “Making it with the river” refers to this precarious situation, which consequently affects the very lifestyle and livelihood of Nepali river guides. My Master’s thesis research aims to elucidate how these various environmental issues affect the river guides’ everyday lives; how they perceive, feel, manage, and participate in environmental matters; and ultimately how their experiences can translate into direct action to save the rivers, at both individual and industry levels.

The research is based on ethnographic fieldwork in Nepal, making use of a number of life-stories, in-depth interviews with river guides, and immersive participant observation in a rafting company. River guides’ life-stories are my primary source for analysing how an individual negotiates his or her life project, and how this leads to the emotional commitment necessary for engagement as an environmentalist. I propose that the inclination towards environmentalism depends on emotionally engaged guidance-givers, leaders who influence the attitude of their peers by example, and whom I call ‘charismatic communicators’. Although such knowledge sharing processes seem to work well on an interpersonal level, I want to share some impressions of how these charismatic communicators become entangled in intra-industry tensions, power relations, and personal interests, all of which hinder the river guides’ potential to work as a unified group in order to ‘save the rivers’.

Contexts and Perspectives on Indigenous Methodologies

Savannah Rivka Powell

University of Tartu, Department of Estonian and Comparative Folkloristics,
master's student

mx.savannah.rivka@gmail.com

Methodological and theoretical approaches to research within academia are historically and inherently based on Western culture. These frameworks and approaches are often employed in non-Western environments in order to conduct research and fieldwork. As anthropological and folkloric studies have a legacy of being utilised in the process of colonisation and nation building, researchers must be cognisant of these dynamics when working in the field with indigenous peoples. As more indigenous scholars step forward and provide additional perspectives on these processes a dialogue has developed regarding ethical practices. Response to this sharing of knowledge in the academic community has been mixed. There is much to learn from these discussions and cultural frameworks. As a non-indigenous person who has a background in indigenous studies and direct family connections with some Native American communities I can share what I have learned through my own experiences both on a professional and personal level.

The Study of Arabic in Estonia: History, Challenges and Opportunities

Imar Koutchoukali

University of Tartu, Department of Estonian and General Linguistics,
master's student

Tallinn University, Department of Asian Studies

kucukalimar@gmail.com

The study of Arabic language and culture in Estonia in its current state is still in its relative infancy. Despite the recent establishment of a full-time Bachelor's and Master's programme at the Estonian Institute of Humanities at Tallinn University, as well as the occasional courses at Tartu University, there are still considerable questions regarding our methodology and serious institutional and bureaucratic challenges to be overcome.

For example: why should we invest in the instruction of Arabic when there is relatively little (economic) contact between Estonia and the Arab World? Moreover, which kind of Arabic should we focus on? Should we instruct students in the language of the Qur'an and Islamic poetry, or dedicate the majority of our attention to the comprehension of Modern Standard Arabic, or rather familiarise them with one of the major spoken dialects of the Arab World?

In my paper I will briefly discuss how the study of Arabic in Estonia came into being and what kinds of challenge we are facing on the methodological, institutional, and bureaucratic levels, as well as looking at potential opportunities in this relatively young field.

ramadan.man: Autoethnographic Writings of Embodied Religious Experiences

Steven Vihalem

Tallinn University, School of Humanities, master's student

svihalem@gmail.com

My research is about religion and literature, more specifically it is about worshipping and writing. For the past three years I have been researching Ramadan in Estonia, including fasting according to the Islamic belief systems in the northern part of Eastern Europe and being an Estonian convert to Islam. I have also researched using religious practices as a creative force in my auto-fiction literary works.

For the research I use an auto-ethnographic method to show the complexity of Ramadan as an embodied religious practice, how it transforms a human and is part of the sensemaking processes, and how it can raise self-produced empowering alienation (from the sides of both society and myself).

The individual–society opposition is not the focus of this research, the question of dichotomies hovers in the background and has so far been primarily addressed through the mind and body split. My emphasis during fieldwork (conducted during Ramadan in June 2017) was on the body – what happened to my body while fasting, is religion embodied or a theoretical/spiritual practice, how are sensorial experiences perceived during Ramadan, how does the body connect spatially and temporarily during Ramadan? Both fieldwork and my auto-fiction literary works showed signs of the otherness of the body and alienation from both sociocultural communities (Estonian and Muslim). Through reflexivity and the phenomenological approach I will try to expand the understanding of the creative processes between religious experiences and literature.

Canned Jokes in Young Belarusian Families: Cultural Heritage in Need of Safeguarding?

Anastasiya Fiadotava

University of Tartu, Department of Estonian and Comparative Folklore,
doctoral student

zhvaleuskaya@gmail.com

Folklorists of the 19th and 20th centuries saw the joke as one of the most widespread and enduring forms of folklore. The genre of *anekdoty* (canned jokes), which emerged and gained massive popularity in the urban areas of the Soviet Union, was a case in point. Numerous newspapers and magazines published ‘officially approved’ canned jokes, which, however, were vastly different from the folk jokes in oral circulation. At the same time, people created and told myriads of jokes about all aspects of the Soviet regime. Sharing these jokes became a ritual at gatherings of family and friends, notwithstanding the risk of being reported and prosecuted for telling or listening to ‘inappropriate’ jokes.

The collapse of the USSR resulted in an even greater number of joke publications bolstered by the decrease in censorship. Eventually, the advent of the Internet led to the proliferation of websites dedicated to *anekdoty* and the spread of canned jokes on forums across the former Soviet states.

While conducting interviews about Belarusian families’ use of family humour, I received two kinds of response regarding canned jokes. According to older respondents (aged 40+), *anekdoty* remain very popular and are shared every day. In contrast, younger families reported not telling (or hearing) ‘classic’ canned jokes often and use other humorous forms (for example memes) instead. In the main the genre of the canned joke was connected to their childhood memories, suggesting a diachronic transformation in the modalities of humorous folklore. This raises the question of preserving and protecting the canned joke as a significant historical form that might be going out of use.

The Mythological School of Latvian Ornament

Digne Ūdre

Latvian Academy of Culture, master's student

Archives of Latvian Folklore, research assistant

digne.udre@gmail.com

The presentation explores a specific interpretation of ornament that exists in contemporary Latvia. Users call it ancient Latvian signs; scholars have named this interpretation the mythological school of Latvian ornament. Among ornament users there persists an opinion that it possesses magical features. It is believed that ancient Latvian signs can protect against different harmful affects, as well as attracting energy, good fortune and prosperity to the owner. Each ornament is connected with a certain mythological deity, thus giving a name to the sign and the field of influence. Ancient Latvian signs are used in areas such as handicrafts, art, commerce, design, dance, even in sport and in an extensive range of esoteric activities, for example healing.

Within the framework of the nationalism of the 1920s and 1930s there was a demand for national culture and art, and so as ornament was considered a way in which to express Latvian ethnic identity, sources of mythology, folklore, archaeology and ethnography were combined to create this system of interpretation.

Since its establishment it has not been without criticism – that it is more artificial than authentic – although it nevertheless remains popular today. The presentation will give an insight into the establishment of the mythological school of Latvian ornament and the contemporary tradition of ancient Latvian signs.

Incompatibility, Perishability, and Obscurity: Issues in the Preservation of Non-mainstream Videogames

Mikhail Fiadotau

Tallinn University, Centre of Excellence in Media Innovation and Digital Culture, junior research fellow

Tallinn University, School of Humanities, doctoral student
fiadotau@tlu.ee

Despite their young age compared to more established media such as film and printed literature, videogames have witnessed significant transformations over the course of their existence. These have concerned the contents and properties of games themselves (for example increasing narrative complexity, the emergence of 3D and virtual reality), as well as the contexts and physicalities of their functioning and distribution. The floppy disk was superseded by the compact disk, which in turn gave way to the DVD, which has been displaced by digital distribution. At the same time, operating systems emerged and went out of date, hardware evolved, screen resolutions multiplied, and software platforms such as Flash came and went. Throughout these permutations the mainstream videogame industry has been driven by the imperative for constant progress (“the best game is the next game”), resulting in the instant obsolescence of previous works (Newman 2009).

These factors have resulted in a problem: videogames are proving a very difficult cultural form to preserve (Lowood et al. 2009). This difficulty can be brought down to three key factors: incompatibility of software and hardware technologies, perishability of physical storage media such as CDs and hard drives, and obscurity caused by market saturation and the logic of instant obsolescence.

Building on existing work on game preservation, this paper will focus on the importance of preserving non-mainstream videogames: works by hobbyists and independent studios which, while not enjoying the prominence of major titles, comprise the majority of videogames in existence. I will position my work in the broader context of work on digitisation and

digital preservation (e.g. Thomas & Johnson 2012) and outline the existing initiatives and future potentialities connected to non-mainstream game preservation.

References

- Lowood, H. (ed.), D. Monnens, Z. Vowell, J. E. Ruggil, K. S. McAllister & A. Armstrong 2009. Before It's Too Late: A Digital Game Preservation White Paper. – *American Journal of Play*, 2 (2): 139–166.
- Newman, J. 2009. Save the Videogame! The National Videogame Archive: Preservation, Supersession and Obsolescence. – *M/C Journal*, 12 (3). Available at: <http://journal.media-culture.org.au/index.php/mcjournal/article/view/167%EF%BF%BD%C3%9C/o>.
- Thomas, D., V. Johnson 2012. New universes or black holes? Does digital change anything? – Weller, T. (ed.) *History in the Digital Age*. Abingdon: Routledge, 173–194.

Film „Kirjutades elu“ / „Writing a Life“

Reeli Reinaus

Tallinn University, Baltic Film, Media, Arts and Communication School,
master's student

Reeli.reinaus@ut.ee

Kuidas on elada maal, kui vesi tuleb tuua linnast, sinu lähimaks sõbraks on lammas ning kõik, mida sa ihkad, on olla täiskohaga luuletaja? Vastust teab vaid Võike Kulmus, kes elab väikeses majas Lõuna-Eestis ning kelle päevast kulub suur osa argielu toimetustele. Vaatlevas dokumentaalfilmis avaldub kunsti ja argielu igavene vastuolu.

How is it to live in the countryside where water has to be brought from the city, your closest friend is a sheep and all you desire is to be a full-time poet? The answer is known only to Võike Kulmus who lives in a small house in south Estonia and whose day is spent largely on everyday tasks. Observational documentary reflects the eternal conflict of art and everyday life.

Mis on „(maa)ehituspärandi“ väärtus?

Rasmus Kask

Tallinna Ülikool, humanitaarteaduste instituut, doktorant

SA Eesti Vabaõhumuuseum, Maaarhitektuuri Keskus, teadur

rasmus@evm.ee

Läbi aegade on etnograafid, etnoloogid jpt haakuvate erialade teadlased ja spetsialistid kasutanud teatava rühma hoonete eristamiseks teistest termineid nagu „taluehitised“, „taluarhitektuur“, „talurahvaarhitektuur“, „maa-arhitektuur“ ja vähemal määral ka „vernakulaarne arhitektuur“. Mõisteloome ajalugu kätkeb endas huvitavat vaadet keelekasutuse muutustele, mis mõjutavad kaudselt tänapäevaseid arusaamu vanade taluhoonete väärtustest ja kaitsemeetodeid. Ettekande esimeses pooles käsitlen lühidalt elloetletud definitsioonide sisu, ajalugu ja praktilisi konnotatsioone Eesti kontekstis. Püüan vastata küsimusele, miks väärtustatakse ja säilitatakse taluarhitektuuri just sellisel viisil, nagu seda teevad – igäiks pisut erineval moel – Muinsuskaitseamet, rahvusparkid ja muuseumid, konserveerides hoone füüsilist kehandit ja visuaalset ilmet.

Ettekande teises pooles räägin paaril viimasel aastal rahvusparkides tehtud intervjuude põhjal konfliktidest omanike ja ametiastuste vahel, mida põhjustavad hoonetele seatud ehituspiirangud. Elanike vajadused, väärtused ja ruumiloome põrkuvad abstraktsest teooriast võrsunud bürokraatlike kaitsemeetodite vastu. Negatiivsed kogemused kuhjuvad ja levivad suusõnal, viies omakorda üldisema usaldamatuse ja põlguseni kohalike omavalitsuste ning riigiasutuste suhtes. Ametnikud püüavad „rumalaid“ inimesi harida ja hooned nende ignorantsuse eest kaitsta, kuid vähese eduga. Suure üldistuse hinnaga võib väita, et kaks osapoolt – riik ja kodanikud – ei leia taluhoonete (kultuuri)väärtustest rääkimisel ühist pinda ning kaugenevad teineteisest vastastikuse mõistmatuse tõttu. Tulemuseks on vaikne ja vinduv majaomanike meeoleharm, mis ei teeni kellegi huve.

Lõpetuseks pakun välja „ehituspärandi“ mõiste, mis ei ole senimaani piisavalt täpselt sisustatud ning võimaldaks kujundada senisest avaramat, kaasavamat ja nüüdisaegsemat mõisteraamistikku. Kuigi üks termin isenesest olukorda ei paranda, võiks uus vaade taluhoonetele pakkuda ühist pinnast konfliktist rääkimisel.

Ehituspärandi väärtuste kaardistamine: Tartu üldplaneering 2030+

Kadri Kallast

Eesti Kunstiakadeemia, muinsuskaitse ja konserveerimise osakond,
doktorant

kadri.kallast@artun.ee

Oma doktoritöös „Ehituspärandi väärtused ja roll eesti kultuurilises identiteedis“ kaardistan oluliste kultuuritekstide¹ kaudu esitatud eesti kultuuripärandi diskursust, mis määrab, mida ja mispärast pidada ehituspärandis väärtuslikuks. Diskursust uurides saab läheneda kultuuripärandi säilitamise ühe tuumprobleemi lahendamisele: ebaefektiivne dialoog mälestiste kaitset reguleerivate institutsioonide ning mälestisi kasutava kogukonna vahel. Kommunikatsiooniprobleemi hoiab üleval asjaolu, et neil tasanditel ei ole ühist väärtussüsteemi, mille põhjal tõlgendatakse ehituspärandi olemust ja säilitamise vajalikkust.

Väärtuste määratlemine ja taasloomine on saanud üheks kultuuriväärtuste säilitamise uurimisvaldkonna põhiteemaks (Laenen 2008: 101; Jokilehto 2010: 379). Kuna see, mida peetakse väärtuslikuks, on ajas muutuv, kuid säilitusotsuseid langetatakse nüüdisaegsetest tõekspidamistest lähtuvalt, siis on äärmiselt oluline avada ühiskondlike hoiakute ja neist juhitud otsuste tagamaid. Erinevad seadused, arengukavad ja planeeringud, mis määratlevad otsesõnu või implitsiitselt ka kultuuriväärtuseid, on olulised kultuuri enesekirjelduslikud tekstid, mis samuti kujundavad pärandit ja selle mõistmist. Oma doktoritöö esimeses peatükis uurin, kuidas vahendatakse pärandi väärtuseid Tartu linna 2017. aastal kehtestatud üldplaneeringus. Kontentanalüüsis joonistub välja, et ehituspärandi väärtuseid esitatakse planeeringus fundamentaalselt teistsuguste rõhuasetustega kui Muinsuskaitseameti lähenemises. Tuginedes Ch. S. Peirce'i semiootikale saab tuua välja, kuidas

¹ Teksti mõiste on siin kasutuses semiootika distsipliinile omase osutusega: „Pii-ritletud märgiline üksus, mille elementide vahelised suhted teevad olemasolevast märgijadast suurema artefaktilise tähendusliku üksuse, mida ta kodeeritusse kokkuleppelisusest (üld)arusaadavuse tõttu saab vaadelda kultuurilise teatena.“ (Randviir 2010: 328)

nendes lähenemistes on ehituspärandi väärtused osutatud erinevate tähis-
tusloogikate kaudu. Üldplaneering mõjutab otsustusi nii suure plaanis kui
ka üksikobjektide tasandil ning on problemaatiline, et mälestiste säilitamis-
tingimusi arutatakse dokumendi valguses, mis käsitleb kultuuriväärtuseid
muinsuskaitsest lähenemisest erinevas modaalsuses.

Kirjandus

Jokilehto, Jukka 2010. *Arhitektuuri konserveerimise ajalugu*. Tallinn: Eesti Kunstiaka-
deemia.

Laenen, Mark 2008. Reflections on Heritage Values. – Andrzej Tomaszewski (ed.).
*Values and Criteria in Heritage Conservation: Proceedings of the International Con-
ference of ICOMOS, ICCROM, Fondazione Romulato Del Bianco: Florence, March
2nd–4th 2007*. Firenze: Edizioni Polistampa, 101–109.

Peirce, Charles Sanders 1931–36. *The Collected Papers*. Volumes 1–6. Eds. Charles
Hartshorne and Paul Weiss. Cambridge M.A.: Harvard University Press.

Randviir, Anti 2010. *Ruumisemiootika: tähendusliku maailma kaardistamine*. Tartu:
Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kirikutekstiilide vanus, seisukord ja tehnoloogiad Lääne-Eesti ja Tallinna õigeusu kirikute näitel

Madli Sepper

Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, rahvusliku käsitöö osakond,
magistrant

madlisepper@gmail.com

Kirikutekstiilid edastavad piltide, sümbolite ja liturgiliste värvide kaudu ristiusu sõnumit. Teisalt kannavad kirikutekstiilid endas teavet meie ajaloo ning eesti naiste käsitöö ja tekstiilikunsti kohta.

Eesti õigeusu kirikutes olevad tekstiilid võib kanga ja õmblustehnoloogiate järgi jagada nelja ajastusse.

1. Tsaariaegsed (vanim minu uurimispiirkonnas asuv kirik on Kuressaare Püha Nikolai kirik aastast 1790). Tähelepanu väärib, et õigeusu kiriku tekstiilidel ja samast ajast pärinevatel rahvarõivastel on kasutatud samasuguseid Venemaa vabrikutes valmistatud paelu ja kardpitse.

2. Kahe maailmasõja vahel, kui tekstiile enam Venemaalt ei saadud, valmistati neid kohapeal. Varasemate slaavi stiilis tekstiilide kõrvale ilmusid kreeka stiilis vaimulikurüüd, valmistati ka eesti rahvuslike mustritega esemeid. Selleaegseid tekstiile pole aga palju säilinud.

3. Nõukogude ajal alates 1950. aastatest (enne seda tegeldi eksistentsiaalsete probleemidega ja tõenäoliselt ei olnud kirikutekstiilid primaarsed) on valmistatud tekstiile kohapeal vanu ümber tehes, kasutades käepäraseid materjale ja alates 1960ndatest ka parimaid selleaegseid kangaid. Sel ajal ilmuvad flannelist karikakatted, sitsriidest preestrirüü komplekt, vanu siidkanga tükikesi kasutades valmistatud kirikutekstiilid, krimpleenist preestrirüüd. Alates 1960. aastatest sai preestrirüüsid tellida taas Moskvast. Need on erinevates liturgilistes värvides, kuid ühesuguse kangamustriga rüüd.

4. Tänapäeval tellitakse kirikutekstiile Valgevenest, Venemaalt (Peterburi Sofrino), Kreekast ja valmistatakse kunstkäsitööna või lihtsalt õmblustööna kohapeal.

Uurimistöös vaatlen, millised tekstiilid on Lääne-Eesti ja Tallinna õigeusu kirikutes säilinud ja/või kasutuses. Milliseid tehnoloogiaid on kasutatud nende valmistamiseks? Millised seosed on tehnoloogiatega ja valmistamisaja vahel? Mis seisukorras need tekstiilid on? Kahjuks on Eesti kirikud niisked ja neid köetakse harva, seega on seal väga suured temperatuurikõikumised ja niiskus, mis soodustab hallitust.

Õigeusu kiriku tekstiilid vajavad uurimist, et säilitada seda osa Eesti kultuuripärandist.

Teadustööd mõjutavad inimlikud tegurid

Tartu Ülikooli füüsikute töörühma näitel

Dolores Mäekivi

Tartu Ülikool, kultuuriteaduste instituut, bakalaureuse üliõpilane
doloresmaekivi@gmail.com

Mis saab, kui etnoloog sukeldub loodusteaduste maailma? Milliste tulemusteni võib jõuda, kui ühe projekti kallal teevad koostööd füüsikud ja etnoloogid? Ettekandes annan ülevaate oma uurimistest, mille eesmärk on kaardistada neid inimlikke, materiaalseid ja sotsiaalseid tegureid, mis mõjutavad füüsikute teadustegevust. Minu bakalaureusetöö sünnib koostöös Tartu Ülikooli füüsikute töörühmaga, mille liikmete eesmärk on tõhustada radioaktiivset saastatust ennustavaid mudeleid. Millist rolli mängivad aga tööprotsessis rühmaliikmete vanusest ja taustast tingitud erinevused, avalik arvamus, projektipõhise teaduse eripära, uurimistestemaga kaasnev ebakindlus, bürokraatia ja paljud teised faktorid? Teadust teevad inimesed, mitte robotid, seega on oluline selgitada välja, kuidas ja mil määral mõjutavad inimlikud tegurid teadustulemusi. Need teadlased, kes alustasid karjääri nõukogude ajal, mõtestavad oma tööd ja teadusmaastikku teisiti kui hiljuti doktorikraadi saanud rühmaliikmed. Koos ühiskonnaga on muutunud ka teaduse tegemise viisid, seega on oluline võtta arvesse ajaloolist konteksti. Sellest koorub välja, mida tähendab teadlaseks olemine tänapäeva maailmas ning kuidas erinevas karjäärietapis olevad füüsikud end selles rollis tunnevad.

Oma ettekandes annan ülevaate Physicumis korraldatud välitöödest ning tähelepanekutest, milleni olen poole aastaga jõudnud. Käesolevat uurimistööd teen Rakendusliku Antropoloogia Keskuse ridades ning see kuulub rahvusvahelisse Euroopa Liidu rahastatud projekti TERRITORIES.

Metsiku vabamõtlemise kants Kanadas: Kotkajärve Metsaülikool kui (välis)eestluse kese

Tõnn Adermann

Tartu Ülikool, etnoloogia osakond, magistrant

tonn.adermann@ut.ee

Ettekandes räägin lähemalt oma magistritöö teemast, mis käsitleb 1967. aastal loodud Kotkajärve Metsaülikooli (MÜ) Kanadas. MÜ on läbi 50 aasta säilitanud, kandnud edasi ning taasloonud eesti kultuuri, keelt ja meelt. Ma olen MÜ-s osalenud kahel korral, 2015. ja 2017. aasta augustis, ning viimane kord tegin Kotkajärvel ja pärast seda Torontos MÜ-lastega 17 avatud intervjuud. Need intervjuud on minu magistritöö peamine empiiriline materjal. Intervjueeritavateks olid kolme põlvkonna väliseestlased, kellel on olnud MÜ-ga mingisugune side.

MÜ puhul on mind alati hämmastanud see, kuidas Lõuna-Eesti maastiku meenutaval Kotkajärvel on niivõrd pikalt ja ehedalt hoitud elus tohutult võimast eestlust. Kotkajärvel käimine on justkui koju jõudmine. Niimoodi olen tundnud mina ise ning paljud teised MÜ metslased olenemata sellest, et Kotkajärve asub Kodu-Eestist pea 7000 kilomeetri kaugusel.

Kavatsen lähemalt puudutada erinevaid MÜ-ga ja väliseestlusega seotud teemasid ning uurimisküsimusi. Mis on täpsemalt MÜ fenomen? Miks ja kuidas on see suutnud inimesi siduda Eestiga juba 50 aastat? Milline on Kotkajärve paigavaim ehk *genius loci*? Milline on MÜ-lastete identiteet ja kuidas nad määratlevad eestlust? Miks on üldse tarvis säilitada eestlust, eesti keelt ja kultuuri võõras keskkonnas?

Tööelu ja sotsiaalsed suhted Eesti NSV-s: fenomenoloogiline uurimus Viru hotelli töötajate näitel

Merlin Tiit

Tartu Ülikool, etnoloogia osakond, magistrant

merlin.tiit@gmail.com

Inimeste igapäevaelu korrastavad ajastule iseloomulikud normid ja reeglid. Nõukogude aja totalitaarse ühiskonnakorralduse ja defitsiidimajanduse tingimustes kujunesid inimeste igapäevaelus välja spetsiifilised toimetulekustrateegiad. Siit ka minu ettekande fookuspunkt – nõukogude tööelu korraldavad reeglid ja printsiibid ning töömaailma mitteametlikule alale iseloomulikud käitumismustreid ja strateegiaid.

Ettekanne põhineb minu magistritööl, mille keskmes on nõukogude tööelu ja selle sotsiaalsete suhete uurimine Viru hotellis. 1972. aastal avatud Viru hotell oli nõukogude ajal märgilise tähtsusega hoone, mida võib pidada Nõukogude Eesti väliturismi sümboliks ning mis pakkus sotsialismiperioodil tööd ligi tuhandele inimesele. Oma ettekandes vaatlen töökogemust Viru hotellis fenomenoloogilisest perspektiivist, keskendudes eelkõige igapäevastele individuaalsetele kogemustele ja argielulistele praktikatele.

Minu uurimistöö tugineb poolstruktureeritud intervjuudele ja arhiivimaterjalidele, mis on kogutud välitööde käigus 2018. aastal. Ettekandes toon välja, milline oli ametlik tööelu korraldus Viru hotellis nõukogude ajal, millised ametlikud reeglid ja normid juhtisid igapäevast tööelu. Samuti vaatlen, millised nõukogude ühiskonnale omased mitteametlikud argielulised praktikad ja strateegiaid leidsid töökohal aset. Sotsiaalsete suhete uurimisel on fookuses ülemuste ja kolleegide vahelised suhted, mille raames keskendun sotsiaalsel alal toimunud praktikate avamisele. Ühtlasi käsitlen suhete loomist välituristide ja kohalike Viru ärikatega, vaadeldes, millised olid võimalused luua selliseid mitteametikke suhteid töökohal ning mis eesmärgil erinevaid suhteid loodi.

Noore tantsutee algus ja tantsuhoiaku kujunemine eesti rahvatantsu näitel

Britta Kaukver

Tallinna Ülikool, Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituut, bakalaureuse üliõpilane

britta.kaukver@gmail.com

Kuidas saab noorest tantsuhuvilisest (rahva)tantsija? Mis on oluline, et kujuneks tantsuhoiak – nii füüsilisel kui ka mentaalsel tasandil? Ühest küljest on vaja saavutada piisav füüsiline vorm ning omandada korralik tantsutehnika. Lisaks tantsutehnika puhtusele on lavatantsu juures tähtis ka lavaline olek ja väljendusrikkus. Siia lisandub aga omakorda see pool, mida küll laval vahetult ei näe, kuid mis on ometi alati tunda – hoiak nii tantsu, treeningu kui kaaslaste ja juhendaja suhtes. Selleks, et laval (või väljakul) toimuv saaks üldse olla tehniliselt tasemel ja pakkuda publikule vaatamismõnu, tuleb enne teha ära suur töö: õppida koondama tähelepanu, mõista, et tants ei ole vaid kombinatsioonide jada, õppida, kuidas tantsida rühmas teistega arvestades, üksteise eest vastutades ja olles meeskond.

Tööd koostades olen lähtunud nii praeguste kui endiste tantsujuhtide mõtetest ja kogemusest just algajate noorterühmade koolitamisel.

Nelja rahvatantsuõpetaja treeningusüsteemid

Lisanna Tälli

Tallinna Ülikool, Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituut, bakalaureuse üliõpilane

lisanna.talli.001@gmail.com

Uurimistöö eesmärk on võrrelda nelja rahvatantsuõpetaja treeningusüsteemi – kui palju on nendes erinevusi ja sarnasusi, kuigi nad kõik tegelevad ühe tantsustiiliga ja neil on sarnased eesmärgid, ning leida treeningusüsteemide kasulikkus tantsija füüsilisele, uurides, millised on ka tavaelus vajalikud kehalised aspektid, mida arendab rahvatants. Teemale lähenesin järgmiste küsimuste abil. Millised on erinevused ja sarnasused eesti rahvatantsuansamblite juhendajate treeningusüsteemides? Milliseid tantsija kehalisi aspekte ja milliste vahenditega arendavad rahvatantsuõpetajad erinevaid treeningusüsteeme rakendades? Intervjuueerisin nelja tantsuõpetajat ning vaatlesin nende tunde.

Ettekandes annan esmalt erialasele kirjandusele tuginedes ülevaate rahvatantsutreeningust ning treeningusüsteemide välja kujunemisest. Seejärel esitan nelja erineva tantsuansambli õpetajate treeningusüsteemide analüüsid ning võrdlused. Lisaks treeningusüsteemide võrdlusele esitan võimalusel ka ansamblite praeguste õpetajate harjutusvarade ja põhimõtete võrdluse ansamblite rajajate omadega. Kokkuvõttes toon välja rahvatantsutreeningu kasulikkuse tantsija kehale (rüht, liikumine, koordineatsioon, rütmitunnetus, vastupidamisvõime). See uurimus on suunatud inimesele, kes tahab hakata rahvatantsuga tegelema või juba tegeleb ja saab uusi teadmisi mõnede rahvatantsurühmade treeningusüsteemide kohta. Samuti lapsevanemale, kes kaalub, kas panna laps rahvatantsutrenni, ning noorele tantsuõpetajale, kes võiks leida minu tööst nii mõndagi kasulikku ja uut, mida näiteks oma tunnis rakendada, või rikastada oma teoreetilisi teadmisi ühe rahvatantsutunni treeningusüsteemi raames.

Kuigi treeningusüsteem oli oma üldistelt näitajatelt kõigil neljal õpetajal sarnane ja tunni ülesehitus nii ajaliselt kui sisult üsna ühesugune, erines nende tegevuste sisu ehk harjutusvarad. Pea ükski õpetaja ei kasutanud teistega sarnaseid harjutusi. Kõik õpetajad leidsid, et rahvatantsutreening on tantsija kehale kasulik, ning pidasid väga oluliseks välja tuua ka vaimseid aspekte, mida rahvatants arendab. Treeningus arendatavatest kehalistest aspektidest pidasid õpetajad olulisimaks head rühti, jõudu, vastupidavust ja koordineatsiooni.

„Aga mis mina sellest ristiusust saan?“

Kristjan Oad

Tallinna Ülikool, humanitaarteaduste instituut, doktorant

kristjanoad@gmail.com

Läänemere idakalda ühiskondade kristianiseerumist on enamasti nähtud vallutajate poolt pealesunnitud muutusena. Kui aga Henriku Liivimaa kroonika andmed seada selle taustale, mida võimaldavad tollase ühiskonna ja idakalda poliitiliste olude kohta öelda arheoloogia ja rahvapärimus, võib avaneda ka teistsugune ja muude Euroopa piirkondade kristianiseerumisprotsessiga sarnasem pilt. Kas väike hulk relvastatud sakslasi Läänemere idakaldal 13. sajandi alguses olid uljad vallutajad või oli neil siinsetes poliitilistes mängudes teistsugune roll? Kuidas võisid katoliku maailmaga liitumise perspektiivi peale vaadata tollase ühiskonna päris tipud ning kuidas ühiskonna laiem eliit? Milliseid pingeid ja vastasseise võis kristianiseerumise võimalus idakaldal tekitada? Kas kohalike ülikute ja sakslaste ühistel sõjakäikudel sunniti alistatud vallutajatega kaasa minema või aitasid hooajalised ristsõitjad mõnel kohalikul värskelt katoliiklikul ülikul oma tahet vastaste üle maksma panna?

Kristlikud koolid 21. sajandi Eestis

Triin Käpp

Tartu Ülikool, usuteaduskond, doktorant

triin.kapp@ut.ee

Otsin oma ettekandes vastust küsimusele, milline roll on või peaks olema kristlikel koolidel 21. sajandi liberaalses demokraatlikus Eestis. Teemaarenduses puudutan eestlaste usklikkust ning nende suhtumist religiooniõpetusse lähtuvalt üle-eestilisest uuringust „Elust, usust, usuelust 2015“ (läbiviija uuringufirma SaarPoll). Samuti kajastan põgusalt Eesti kristlike koolide pidajatega tehtud intervjuusid, kus ühe küsimusena uurisin, milline on kristliku kooli roll praeguses ühiskonnas. Võrdlusena toon kõrvale näiteid Suurbritanniast ja Belgiast, mille haridussüsteem erineb kristlike koolide osas Eestist diametraalselt, samas küsimused, millega tegeletakse, on üpriski sarnased. Kokkuvõttes näitan, et kristlikel koolidel on oluline roll praeguses Eesti ühiskonnas selle liberaalses-demokraatlikkus vaates, aga ka tulenevalt ajaloolisest kontekstist.

Vaimsus India klassikalises muusikas: metodoloogilised ja teoreetilised väljakutsed muusika antropoloogiliseks uurimiseks

Juhani Juurik

Tartu Ülikool, etnoloogia osakond, magistrant

juhani.juurik@gmail.com

Ettekandes annan ma põgusa ülevaate minu alles algujärgus olevast magistritööst, mis käsitleb vaimseid aspekte India klassikalises muusikas. Samuti puudutan mõningaid metodoloogilisi ja teoreetilisi väljakutseid kunstmuusika antropoloogilises uurimises. Konkreetsemalt esitan juba varem oma bakalaureusetöö raames püstitatud küsimuse, kuidas kasutada muusikat kui kunstipraktikat antropoloogilise uurimismeetodina. Selleks esitlen ma eelmise poolaasta jooksul visuaalantropoloogia seminari käigus valminud fotofilmi „India klassikalise muusikast läbi sitāri õppimise perspektiivi“ (13 min), mis on esimene katse anda käegakatsutavam vorm sellele küsimusele ning ühtlasi ettevalmistus ulatuslikumaks välitööks Indias.

Tuletantsu kulgev kunst

Kätlin Luht

Tartu Ülikool, etnoloogia osakond, magistrant

kztlinluht@gmail.com

Kulgemine (*flow*), mõneti kutsutud ka vooks, on mentaalne seisund, kus inimene saavutab oma tegevuses täieliku kohalolu – kogu ta energia ja tunnetus on fokuseeritud ühele tegevusele, kaotades seejuures aja- ja kohataju. Väljendi võttis kasutusele Mihály Csíkszentmihályi (1975) ning nüüdseks on see konseptsioon laienenud mitmesugustele aladele.

Oma ettekandes keskendun voo saavutamisele tuletantsu näitel, põimides visuaalseid meetodeid. Tuletants on kulgemise kunstide (*flow arts*) alaliik, mis tegeleb objektide manipulatsiooniga (tule poid, hula, levi jne). Siin omandab väljend veidi teistsuguse tähenduse, kuna mõne *flow art* kunstiga tegeledes ei pruugi inimene alati voo seisundit saavutada ning tähelepanu all on pigem treening ise, manipuleeritav objekt ja füüsiline tegevus.

Minu välitöödel on olulisel kohal visuaalsed meetodid, seetõttu tuleb ka juttu läbi kaamerasilma vaatlemise raskustest ja võimalustest. Enesereflektiivsuse aspektist katsun avada teemat, kuidas antropoloog ise saavutab voo seisundi, olles kaamera taga filmimas tuletantsu. Fenomen, mille töö välja Jean Rouch, võttes kasutusele väljendi *ciné-trance*, mis kujutab endast kokkuvõtvalt loomingulist seisundit, mida juhib alateadvus. Mõtiskleme ka eksperimentaalfilmi üle antropoloogiast, jõudes lõpuks voo seisundini montaažilaua taga, kus avaneb juba järgmine etnograafilise reaalsuse dimensioon – visuaalne manipulatsioon, mis võib-olla ei erinegi tuletantsu enda eesmärkidest.

Kirjandus

Csíkszentmihályi, Mihaly 1990. *Flow: The Psychology of Optimal Experience*. Harper & Row.

Rouch, Jean 2003. *Ciné-ethnography*. Edited and translated by Steven Feld. Visible Evidence 13. Minneapolis, London: University of Minnesota Press.

Schneider, Arnd; Caterina Pasqualino (eds.) 2014. *Experimental Film and Anthropology*. Bloomsbury Academic.

Poolvääris kivide kandmise praktika tähendusloome ontoloogilisest perspektiivist materiaalse kultuuri uurimisele

Tenno Teidearu

Tartu Ülikool, etnoloogia osakond, etnoloogia magister

tenno.teidearu@gmail.com

Poolvääris kivide kasutamine ja kandmine on uues vaimsuses kujunenud populaarseks trendiks. Olen poolvääris kivide kandmise praktikat uurinud materiaalse kultuuri uurimise perspektiivist ja ontoloogilisest perspektiivist (vt Teidearu 2017). Esimesest tulenevalt on minu fookuses inimeste ja poolvääris kivide vastastikune suhe, ontoloogilise perspektiivi lähtekohaks materiaalse kultuuri uurimisel on „mõtlemine esemete kaudu“ (vt Henare *et al.* 2007: 4, 15–16).

Poolvääris kivide kandmine on argiusundi praktika, mis on seotud nii igapäevaelu väljakutsete ja situatsioonidega kui ka inimese minaga. Kive kantakse peamiselt enda omaduste, isiksuse ja argielu toetamiseks. Materiaalse kultuuri uurimise perspektiivis võib seda mõista esemestamise protsessina, milles poolvääris kivide kandmise kaudu täiustab inimene ennast ja enda võimekust (vrd Miller 1987: 27–30). Kuna poolvääris kive hakatakse kandma enamasti mõne isikliku või elulise probleemi tõttu, siis teatud mõttes on see enese (taas)loomise protsess. Kivide tähendused praktikas on dünaamilised, ajalised ja biograafilised. Poolvääris kivid on püsival kandmisel kui biograafilised objektid (vt Hoskins 1998: 7–8), läbi põimunud omaniku biograafia, identiteedi ja minaga individuaalsel tasandil. Selliste poolvääris kivide puhul olen lähtuvalt ontoloogilise perspektiivi metodoloogiast (vt Henare *et al.* 2007: 15–18) kasutusele võtnud emilise mõiste „minu kivi“.

Informandid on pidanud „minu kive“ ka osaks neist endist, mida mõtestan laiendatud mina (ingl *extended self*) käsitluse valguses (Clark & Chalmers 2009 [1998]). Inimesed mitte ainult ei mõtle esemete kaudu, vaid ka on teatud viisil esemete kaudu (Pedersen 2007: 162). Ontoloogilises perspektiivis seisneb poolvääris kivide kandmise praktika tähendus kividega koos ja nende kaudu teatud viisil olemises ja toimimises, mis tuleneb kivide toetusest inimesele.

Kirjandus

- Clark, Andy; David Calmers 2009 [1998]. Laiendatud vaim. – *Akadeemia*, nr 11, 2076–2093.
- Henare, Amiria; Martin Holbraad; Sari Wastell 2007. Introduction: Thinking Through Things. – Amiria Henare, Martin Holbraad and Sari Wastell (eds.). *Thinking Through Things: Theorising Artefacts Ethnographically*. London, New York: Routledge, 1–31.
- Hoskins, Janet 1998. *Biographical Objects: How Things Tell the Stories of People's Lives*. New York, London: Routledge.
- Miller, Daniel 1987. *Material culture and mass consumption*. Oxford, New York: Basil Blackwell.
- Pedersen, Morten Axel 2007. Talisman of Thought: Shamanist Ontologies and Extended Cognition in Northern Mongolia. – Amiria Henare, Martin Holbraad and Sari Wastell (eds.). *Thinking Through Things: Theorising Artefacts Ethnographically*. London, New York: Routledge, 141–166.
- Teidearu, Tenno 2017. *Poolvääriskivide kandmise praktika uues vaimsuses materiaalse kultuuri uurimise perspektiivis*. Tartu Ülikool. Magistritöö. Veebis: <http://mobile.dspace.ut.ee/handle/10062/56794>

Keelenaljade liigitusvõimalusi Facebooki grupi KalambuuR näitel

Airika Harrik

Tartu Ülikool, eesti ja võrdleva rahvaluule osakond, magistrant
airikaharrik@gmail.com

Viimastel aastatel on Eestis märgata sõnamängudel põhineva huumori suurt populaarsust. Kalambuuri ehk sõnamänguhuumori võidukäigule on kindlasti aidanud kaasa selle harrastusega aktiivselt tegutsevad kogukonnad, millest tuntuim on Facebooki kogukond KalambuuR. Samuti on üldsust innustanud sõnamänguloomega tegelema kirjanik-kalamburist Keiti Vilms, kes pälvis 2016. aastal keeleteo rahvaauhinna. Varasemast ajastki on teada sarnaseid keelemängul põhinevaid tekstiloomeviise, nagu 19. sajandi lõpus ja 20. sajandi algul autoriloominguna levinud värssmõistatused ja tähemängud.

Ettekandes arutlen, kuid võrd on kalambuuri puhul tegemist rahvaluule allnähtusega, millel on mitmeid folkloori tunnuseid (nt mitteametlikkus, varieeruvus, kollektiivsus), ja kuid võrd on see aga iseseisev nähtus, mida võib uurida folkloristlike meetoditega. Sageli võib olla tegu autoriloominguga, mis kiirelt folkloriseerub, ilma et nalja esmaautorit keegi enam teaks.

Minu eesmärk ongi vaadelda ühe kuu jooksul Facebooki grupis KalambuuR toimuvat folkloriseerumisprotsessi ning suhtlust grupiliikmete vahel kui väljakujunenud praktikat. Millised kalambuurid pälvivad enim tagasisidet ja tekitavad arutelu? Kuidas areneb üks sõnamäng edasi sellele lisatavates kommentaarides? Ühtlasi pööran tähelepanu ka naljatekstidele endile, vaadeldes, kuidas nad vormitasandil jagunevad ning milliseid võtteid naljade loomiseks kasutatakse.

Kalambuuriloomete võtete alusel koostan Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna teadusarhiivis EFITA kalambuuride andmebaasi. Nii andmebaasis kui ka ettekandes jagan sõnamängud vormi alusel verbaalseteks ja visuaalseteks kalambuurideks. Pealtnäha hägustab siin piire Facebooki 2016. aasta detsembris käiku lastud uuendus, mis võimaldab sõnalisi postitusi samuti pildi kujul esitada. Kuna nimetatud uuendus ei lisa aga tekstile muud lisaväärtust kui suurem märgatavus uudisvoos, loen sellised kalambuurid samuti verbaalseteks. Et kõiki kalambuure ühendab toimemehhanismina tähendusnihe, vaatlen põgusalt ka lingvistilisi võtteid (nt homonüümia, metatees, paronüümia), millega see nihe saavutatakse.

Hachikō transmeedias

Rahel Laura Vesik

Tartu Ülikool, kultuuriteaduste instituut, bakalaureuse üliõpilane

Analüüsin oma ettekandes inimeste ja loomade suhteid Jaapanis ja nende meediaväljundeid. Inimeste ja lemmikloomade suhteid Jaapani igapäevaelus on vaadeldud mitmed kultuuriuurijad. Mind paelus aga üks varasem tõsieluline juhtum, mis leidis aset 1920. ja 1930. aastatel koer Hachikō (ハチ公) ja tema peremehega. Kuigi tegemist on lihtsa looga, millel justkui ei saaks olla laiemat kandepinda, on sellest kujunenud ühiskonnale oluline lugu, millest on tehtud filme, mida on mängitud teatris ja millest on antud välja üle 500 erineva trükise. Hachikō ja tema peremehe lugu kuulub Teise maailmasõja järgse Jaapani kultuuriruumi, ent on oluline siiani. Vaatlen oma ettekandes erinevaid Hachikō jutuliine, loo levimist transmeedias ja selle seoseid reaalsusega. Minu peamine küsimus on: mis muudab lihtsad lood müütidele sarnaseks ja mis seda ühiskonnas põhjustab?

Kogu Me Lugu – eluloolise ainese kogumismetoodika suulise ajaloo portaali jaoks

Jaan Sudak

Kogu Me Lugu analüütik ja režissöör

jaan.sudak@kogumelugu.ee

Kogu Me Lugu on suulise ajaloo portaal, mille loomise eesmärk on koguda, analüüsida ning jagada videoformaadis Eesti inimeste elulugusid. Lisaks Eestile korraldatakse elulugude kogumisaktsioone riikidesse, kus on eestlaste kogukonnad, sealhulgas Rootsi, Venemaa, Kanada, USA ja Austraalia. Senise kogumistöö põhifookus on olnud Teise maailmasõja, Nõukogude ja Saksa okupatsiooni mäletamisel, nende okupatsioonide repressioonidel ja okupatsioonivõimude eest Eestist põgenenud perede lugudel, informantideks vahetud tunnistajad või nende otsesed järeltulijad. Sealhulgas arvestatakse nii eestlaste kui ka rahvusvähemuste ajalookogemusega. Kogutud materjale kasutatakse õppematerjalide arendamisel, uurimistöös, avalike mälestuspäevade korraldamisel ja näituste koostamisel. Kogu Me Lugu sai alguse 14. juunil 2013 ja tegutseb Eesti Mälu Instituudi raames. Ettekandes tutvustatakse nii Kogu Me Lugu metoodikat kui ka seni saavutatud tulemusi.